

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Josefa Baxy a soudkyň JUDr. Lenky Kaniové a JUDr. Marie Žiškové v právní věci žalobců: **a) Z. M., b) nezl. R. B., c) nezl. R. B.**, nezletilí žalobci zastoupeni žalobkyní ad a) jakožto zákonnou zástupkyní, proti žalovanému **Ministerstvu vnitra**, se sídlem Praha 7, Nad Štolou 3, o žalobě proti rozhodnutí žalovaného ze dne 27. 3. 2003, č. j. OAM-603/VL-11-ZA04-2001, v řízení o kasační stížnosti žalobkyně Z. M. proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 10. 12. 2004, č. j. 9 Az 160/2003-39,

t a k t o :

- I.** Kasační stížnost **s e z a m í t á .**
- II.** Žalobkyně Z. M. **n e m á** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.
- III.** Žalovanému **s e n e p ř i z n á v á** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

O d ů v o d n ě n í :

Rozhodnutím ze dne 27. 3. 2003, č. j. OAM-603/VL-11-ZA04-2001, žalovaný neudělil žalobcům azyl podle § 12, § 13 odst. 1, 2 a § 14 zákona č. 325/1999 Sb., o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů (zákon o azylu). Současně rozhodl tak, že se na žalobce nevztahuje překážka vycestování ve smyslu § 91 zákona o azylu.

Žalobu proti rozhodnutí žalovaného Městský soud v Praze zamítl rozsudkem ze dne 29. 4. 2004.

Ve včas podané kasační stížnosti proti zamítavému rozsudku krajského soudu žalobci požádali o ustanovení právního zástupce pro řízení o kasační stížnosti.

K výzvě soudu ze dne 31. 8. 2004 žalobci předložili vyplněný formulář „Potvrzení o osobních, majetkových a výdělkových poměrech“, z něhož vyplynulo, že nemá žádné příjmy, závazky, ani žádný majetek.

Následně je soud dne 2. 11. 2004 vyzval, aby ve lhůtě sedmi dnů sdělili měsíční výši nájemného, osobu pronajímatele a prostředky, z nichž je nájemné hrazeno, a dále z jakých prostředků hradí další náklady spojené s pobytem v České republice (strava, ošacení, jízdné aj.). Na tuto výzvu žalobci nereagovali.

Usnesením ze dne 10. 12. 2004 městský soud návrh žalobců na ustanovení zástupce zamítl. V odůvodnění konstatoval, že v odpovědi na výzvu ke zjištění splnění předpokladů pro osvobození od soudních poplatků žalobci neuvedli žádné příjmy či osobní majetek. Vzhledem k tomu, že žalobci bydlí mimo pobytové středisko pro žadatele o azyl musí mít nepochybně příjmy nebo majetek, ze kterých náklady spojené s ubytováním v soukromí hradí. Na výzvu soudu ze dne 2. 11. 2004, aby tyto příjmy specifikovali, však neodpověděli. Soud proto žalobci uváděné údaje o nedostatku prostředků považoval za nevěrohodné a dospěl k závěru, že skutečnosti odůvodňující osvobození od soudních poplatků neprokázali. Návrh na ustanovení zástupce proto zamítl.

Proti tomuto usnesení žalobkyně Z. M. (dále též stěžovatelka) brojila včasnou kasační stížností. Poukázala na svoji špatnou znalost českého jazyka, kvůli které si nemohla prostudovat změny zákona o azylu. Dále uvedla, že výzvu od soudu ze dne 5. 11. 2004 (správně 2. 11. 2004) nikdy nedostala, proto nemohla splnit podmínky soudu. Bydlí pořád na stejné adrese, má české kamarády, kteří jí poskytují pomoc, snaží se studovat češtinu a najít si práci. Navrhla, aby Nejvyšší správní soud napadené usnesení krajského soudu zrušil.

V řízení o kasační stížnosti musí být stěžovatel podle § 105 odst. 2 s. ř. s. zastoupen advokátem. V dané věci stěžovatelka není zastoupena advokátem a sama rovněž nemá právnické vzdělání. Povaha rozhodnutí, proti němuž kasační stížnost směřuje, však vylučuje, aby v posuzované věci bylo možno nedostatek podmínky povinného zastoupení považovat za překážku, jež by bránila vydání rozhodnutí, jímž se řízení o kasační stížnosti končí. Za situace, kdy předmětem přezkumu je rozhodnutí, jímž nebylo vyhověno žádosti účastníka o ustanovení zástupce z řad advokátů, by trvání na podmínce povinného zastoupení vedlo k vlastnímu popření cíle, jenž účastník podáním žádosti sledoval a k popření vlastního smyslu řízení o kasační stížnosti, v němž má být zkoumán závěr o tom, že účastník právo na ustanovení zástupce nemá (srov. č. 486/2005 Sb. NSS).

Nejvyšší správní soud přezkoumal napadené rozhodnutí městského soudu v mezích důvodů vymezených stížnostními body (§ 109 odst. 3 s. ř. s.) a shledal kasační stížnost nedůvodnou.

Podle čl. 37 odst. 2 Listiny základních práv a svobod má každý právo na právní pomoc v řízení před soudy, jinými státními orgány či orgány veřejné správy, a to od počátku řízení. Tato ústavní kautela se nepochybně vztahuje i na řízení před správními soudy. Její hlavní význam však tkví v povinnosti uvedených orgánů nebránit účastníku řízení, aby v řízení využíval právní pomoci. Základní procesní předpisy (občanský soudní řád, trestní řád, soudní

řád správní) pak za určitých podmínek zakotvují i právo na ustanovení zástupce soudem [srov. čl. 6 odst. 3 písm. c) Evropské úmluvy o lidských právech].

Povinnost plynoucí státu z ústavně zaručeného práva na právní pomoc je dostatečně - i z hlediska obligatorního zastoupení pro řízení o kasační stížnosti - zabezpečena zákonem stanoveným způsobem (zákon č. 85/1996 Sb., o advokacii, soudní řád správní), byť by tento způsob přinášel pro žadatele o právní pomoc jisté potíže (podání žádosti, osvědčení zákonem stanovených podmínek, apod.). Je totiž věcí státu a nikoli subjektivních představ žadatele o právní pomoc, za jakých podmínek a jakým způsobem je - i nemajetným žadatelům - poskytnutí právní pomoci zabezpečeno (srov. usnesení Ústavního soudu ze dne 17. 3. 1998, sp. zn. III. ÚS 296/97, in Sb. n. u. ÚS, svazek č. 10, usnesení č. 20, str. 409).

Pro ustanovení zástupce soudem stanoví soudní řád správní několik podmínek (§ 35 odst. 7 s. ř. s.): především musí být dány předpoklady pro osvobození navrhovatele od soudních poplatků. Další podmínkou je splnění předpokladu, aby ustanovení zástupce bylo třeba k ochraně práv navrhovatele.

Pro závěr, zda jsou u účastníka dány podmínky pro osvobození od soudních poplatků, jsou významná hlediska uvedená v § 36 odst. 3 s. ř. s. (dle tohoto ustanovení účastník, který doloží, že nemá dostatečné prostředky, může být na vlastní žádost usnesením předsedy senátu osvobozen od soudních poplatků; dospěje-li však soud k závěru, že návrh zjevně nemůže být úspěšný, takovou žádost zamítne). Naopak je nepodstatné, zda jde o řízení, které je od soudních poplatků osvobozeno (§ 11 odst. 1 zákona ČNR č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích), nebo zda je od těchto poplatků účastník osvobozen ze zákona (§ 11 odst. 2 uvedeného zákona).

V daném případě soud zamítl žádost stěžovatelky o ustanovení zástupce z důvodu neprokázání předpokladů pro osvobození od soudních poplatků. Z výše citovaných ustanovení vyplývá, že povinnost doložit nedostatek prostředků je jednoznačně na navrhovatelí a soud zde nepostupuje z úřední povinnosti. Mezi tvrzením stěžovatelky obsaženým ve formuláři „Potvrzení o osobních, majetkových a výdělkových poměrech“, že nemá žádné příjmy ani majetek, a okolností jejího pobytu mimo pobytové středisko, z čehož vyplývá povinnost hradit si náklady spojené s pobytem na území ČR z vlastních prostředků, s výjimkou zdravotní péče (§ 43 odst. 1 zákona o azylu), vznikl zjevný logický rozpor. Na výzvu městského soudu k odstranění tohoto rozporu ze dne 2. 11. 2004, kterou dle doručky převzala dne 8. 11. 2004, však stěžovatelka ve stanovené lhůtě ani později nereagovala. Za této situace městský soud nemohl její žádosti o ustanovení zástupce vyhovět, neboť nesplnila jeden z předpokladů rozhodných pro posouzení této žádosti, nedoložila totiž, že nemá dostatečné prostředky.

V daném případě městský soud zamítl žádost stěžovatelky již s ohledem na skutečnost, že neprokázala nedostatek prostředků a tedy u ní nebyly zjištěny předpoklady pro osvobození od soudních poplatků. Za této situace nebylo třeba zkoumat naplnění další podmínky, tedy potřebnosti k ochraně stěžovatelčiných práv.

Bez vztahu k usnesení o zamítnutí návrhu na ustanovení zástupce pak je stěžovatelčina námitka o nemožnosti prostudovat si změny zákona o azylu. Na zákonnost napadeného usnesení nemohla mít vliv ani stěžovatelkou v této souvislosti tvrzená neznalost českého jazyka, když ze soudního spisu vyplynulo, že v průběhu celého řízení se soudem komunikovala adekvátním způsobem v češtině.

Nejvyšší správní soud tedy shledal všechny stěžovatelčiny námitky nedůvodnými. Jelikož v řízení nevyšly najevo žádné vady, k nimž musí kasační soud přihlížet z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3 s. ř. s.), zamítl kasační stížnost jako nedůvodnou (§ 110 odst. 1 věta druhá s. ř. s.).

O náhradě nákladů řízení rozhodl Nejvyšší správní soud podle § 60 odst. 1 za použití § 120 s. ř. s. Žalobkyně Z. M. nemá právo na náhradu nákladů řízení, neboť ve věci neměla úspěch; žalovanému správnímu orgánu, kterému by jinak jakožto úspěšnému účastníku řízení právo na náhradu nákladu řízení příslušelo, náklady řízení nevznikly.

P o u ě n í : Proti tomuto rozhodnutí **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 19. července 2006

JUDr. Josef Baxa
předseda senátu